

תורה שיבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

יו"ל לזיכוי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג
לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת במדבר | סיון תשפ"ד | גיליון כ"ב

שבת של תורה פנינה שבועית לשולחן השבת

איש אחד עם שני ראשים

רעיון פלאים מביא החתם סופר באחת מתשובותיו (שו"ת חתם סופר יו"ד סי' רצ"ד) בשם 'הגאון מורינו שמואל קראקוואר', שדייק דיוק נפלא, בפרשת השבוע בעת ספירת בני ישראל כתוב (במדבר א, ב) "לגולגולתם", ואילו בספירתם של שבט לוי לא מופיעה מילה זו "לגולגולתם", מה פשר הדבר?

ההסבר לכך, לפי שיש בעולם מקרה נדיר של אדם אחד הנולד עם שני ראשים כמבואר בחז"ל (ראה מנחות לו, א, ובתוספות ד"ה או), אבל איש כזה אינו יכול לחיות יותר משנים עשר חודשים, לפי שהוא נחשב כטריפה שאינו יכול לחיות שנה.

הנה כי כן, אם היה כתוב בשבט לוי "לגולגולתם", הייתי יכול לטעות ולומר שאם יש לוי אחד עם שני ראשים, הרי הוא נמנה כשני אנשים שהרי במציאות יש לו שני גולגולות, ואצל שבט לוי שנמנים מבין חודש ימים, יתכן מציאות של לוי החי עם שני ראשים, ולכן לא נאמר בשבט לוי "לגולגולתם". מה שאין כן בשאר שבטי ישראל, שבין כך נמנו רק מבין עשרים שנה ומעלה, הרי לא שייך שאדם עם שני ראשים יחיה עד גיל עשרים, שהרי אפילו שנה אחת אינו יכול לחיות, לכן אפשר לכתוב בתורה "לגולגולתם".

חיים של תורה מעלת וחשיבות לימוד חומש ורש"י

לא לשם הנאה של סברות

"מורי ורבי הגה"צ רבי משה שניידר זי"ע היה רגיל לומר, שהלומד חומש עם רש"י בכל שבוע, הרי זה את וסימן עליו שהוא ירא שמים, כי בזה הוא מוכיח שאינו לומד רק מפני שנהנה לומר סברות בדרך העיון, אלא לומד כדי לקיים חובת תלמוד תורה".

(מורן פוה"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א, מעונות אריות)

שערי תורה מבט מסכם ומביא לפרשת השבוע

בפתח ספר במדבר - מביא

חומש במדבר, כשמו כן הוא, החומש בו אנו לומדים על התקופה בת 40 השנים בה שהו ישראל במדבר. נלמד על עבודת הלוויים במשכן, ועל צורת החנייה והמסעות במדבר, ועל מעשים בלתי רצויים בהם נכשלו במדבר: המתאונים; המתאווים; צרעת מרים; המרגלים; המעפילים; המקושש; קרח ועדתו; מעשה שיטים.

כמו כן, נלמד בחומש על ניסים שנעשו לישראל במדבר, אם בהצלתם מפני קללת בלעם, ואם בניסים שנעשו להם לקראת כניסתם לארץ. ועל ההכנה לקראת הכניסה לארץ בציווי שנמסר אודות סדר חלוקת הארץ.

בחומש במדבר נלמד גם מצוות שונות, כגון: גול הגר; פרשיות סוטה וניזיר; פסח שני; מנחת נסכים וקרבנות על עבודה זרה בשוגג; הפרשת חלה ומצות ציצית; קרבנות מוסף במועדים; דיני נדרים וערי מקלט.

מה בפרשה:

פרשתנו, פרשת במדבר, עוסקת בספירת בני ישראל לאחר הקמת המשכן. כן מבואר בפרשה סדר חניית ישראל במדבר, קדושת הלוויים, והעבודה המוטלת על בני קהת.

ספירת בני ישראל + חניית הדגלים במדבר + עבודת בני קהת

ד. עבודת הלוויים

בפרשה נלמד על מינוי הכהנים לעבודה במשכן, ועל מינוי הלוויים לסייע להם בשמירת המשכן, כאשר הלוויים הוקדשו לעבודה במקום הבכורים שנפסלו לעבודת הקודש בחטא העגל.

ה. פדיון הבכורים

22,000 בכורי ישראל במדבר נפדו על ידי הלוויים, ועוד 273 בכורים נפדו על ידי נתינת חמשת שקלים. ההחלטה מי נותן כסף ומי נפדה על ידי לוי, נקבעה באמצעות הגרלה. כמו כן בכורי בהמות הלוויים פדו את בכורי החמורים של ישראל.

ו. כיסוי כלי המשכן במסעות

בעת המסעות היו הכהנים נכנסים תחילה למשכן לעטוף ולכסות את הכלים, ורק אחר כך באו הלוויים לשאת את הכלים.

מבט על פרשת נשא הבעל"ט:

- נושאי הפרשה: עבודת בני גרשון ומרי
- שילוח טמאים • גול הגר • דיני סוטה • דיני ניזיר • ברכת כהנים • קרבנות הנשיאים
- מה בפרשה: מספרם של בני גרשון ומרי ועבודתם במשכן | שילוח טמאים מהמחנה | אשם גזילות | השבת גול הגר | דיני סוטה | דיני ניזיר | קרבנות הנשיאים

- ספירת בני ישראל.
- ספירת שבט לוי.
- דגלי המדבר.
- עבודת הלוויים.
- פדיון בכורים במדבר.
- כיסוי כלי הקודש בעת המסעות.

א. ספירת בני ישראל

לאחר הקמת המשכן מצטווים משה ואהרן והנשיאים, לספור כמה יהודים זכרים בני עשרים ומעלה יש בכל שבט ושבת. אדם שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר, נמנה על שבט אביו.

ב. ספירת שבט לוי

שבט לוי, לגיונו של מלך, לא נמנה עם כל ישראל אלא בספירה נפרדת. הם לא נמנו מגיל עשרים ומעלה, אלא כבר מבן חודש ומעלה.

ג. דגלי המדבר

במסעות בני ישראל במדבר, חנו בארבע מחנות - בארבע הצדדים - סביב למשכן. שלשה שבטים בכל מחנה ובכל צד היה שבט אחד שנשא את הדגל המרכזי. בעת המסעות נסעו לפי סדר החנייה.

הַבְּלַת הַתּוֹרָה

בפשוטו!

זמן מתן תורתנו - זמן לקבל את התורה, באמת!
הצטרף עכשיו ללגיטו של מלך בלימוד תורתנו הק'

בדרך התורה

הפרשה ולקחה מאוצרם של גדולי הדורות

הוריו של יבלחט"א פוסק הדור הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך ראב"ד ירושלים שליט"א לרפו"ש. הגיעה גב' היימן נדבנית חשובה והעניקה תרומה הגונה - בסך מאות לירות שטרלינג - שהיה בה כדי להמשיך להחזיק את כלכלת הישיבה למשך תקופה. ורבי אלחנן הודה לה מקרב ליבו, על נדיבותה להחזיק התורה.

והנה אך משיצאה הנדבנית את הבית מיהר ראש הישיבה ליטול את מטלטליו, הוא נפרד ממארחיו שטרם זכו באמת לארחו, וביקש למהר אל תחנת הרכבת. חזרה לליטא, לברנוביץ', לישיבה.

בעלי האכסניה התמהים ניסו לעכבו ולשדלו להשאר עוד קמעא, הן ראש הישיבה עוד לא יצא לסובב על פתחי נדיבים. ושמא ישיג אצלם תרומות נוספות שיסיפיקו להחזיק את הישיבה לתקופה יותר ארוכה, כך לא יצטרך לחזור לאנגליה כעבור שנה.

אך רבי אלחנן לא השתכנע והסביר: המחויבות שלי וכל שעבודי היא רק לתלמידי הישיבה, אמנם מחמת מצב הפיקוח נפש הייתי צריך לצאת ללונדון. אך משגיעה לידי סכום המספיק להעביר את חרפת הרעב המרחפת מעל תלמידי, מחובתי לחזור מיד לבני בישיבה וללמדם תורה.

החבר של 'ותמור'

מִשְׁפַּחַת בְּנֵי קֵהֶת יָחֲנוּ עַל יְרֵךְ הַמְּשָׁקָן תִּימָנָה (במדבר ג, כט) וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי לרשע ואוי לשכנו (רש"י) כ"ק האדמו"ר רבי נפתלי צבי מבאבוב זי"ע שמע פעם על בחור אחד מחסידיו שהחל להתרועע עם חברים שאינם טובים בלשון המעטה, והשפעתם הרעה ניכרה על הבחור הנ"ל שרמתו הרוחנית החלה לצנוח כלפי מטה.

קרא הרבי לבחור ושאל אותו: "התוכל לבאר לי את פירושה של המילה 'ותמגר' שאנו מזכירים בברכת ולמלשינים בשמונה עשרה?", הבחור, שלא היה בקיא בנבכי לשון הקודש והורגל יותר לדבר באידיש חסידיית אמריקאית, לא ידע לענות מה פירוש המילה 'ותמגר'.

אמר לו הרבי: "אף אני לא ידעתי את פירוש המילה, אך הסתכלתי על המילים הסמוכות אליה ומדי ידעתי שמשמעותה אינה טובה. לפני מופיעות 'תעקר ותשבר' ולאחריה 'ותכלם ותשפילם ותכניעם', אם אלה הם שכניה של 'ותמגר', מסתמא גם היא אינה מילה בעלת משמעות חיובית וטובה".

הרמז העב של הרבי עבר כחוט השני, והבחור מיהר להמיר את חבריו כדי לשפר את דרכיו.

איך מתקנים מידות?

וַיִּדְבֵר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי וַגו' (במדבר, א, א) מתוך חיבתנו לפניו וכו' (רש"י)

אל מעונו של מרן הסטייפלער בעל 'קהילות יעקב' צוק"ל הגיע פעם אברך למדן, אב לילד קטן וטען שלבנו יש מידות קשות ורעות. הוא הגיע להתייעץ עם הרב, לדעת כדת מה לעשות. הציע לו הסטייפלער שילמד עם בנו בספר 'ארחות צדיקים', ספר קדוש ונעים ללמידה שמשוגל להשפיע לטובה על הילד ונפשו הצעירה.

אך כעבור תקופה שב האברך לבית הרב, מתלונן שהלימוד המשותף לא שינה את בנו במאומה. ואף להיפך, מאז החלו ללמוד בספר יחידי, הדרדרה התנהגות הבן והמצב נהיה יותר גרוע.

ביקש הסטייפלר לשמוע מהאב איך שכנע את בנו - שעל פי המסופר מתנהג בדרך כלל בצורה קשה - להסכים ללמוד בספר איתו. "דיברתי איתו בצורה הכי ברורה וברחל בתך הקטנה" השיב האב, "שיקפתי בפניו את מצבו הנורא, שלא הותר לי כל ברירה אלא לפנות לגדול הדור לעצה. ולכן אמרתי לו" המשיך האב, "שהוא חייב לשמוע בעצת הרב וללמוד איתי ארחות צדיקים אחרת לא תהיה לו תקנה".

לשמע התיאור נרעש הסטייפלער ונסער "קלקלת הכל" אמר לאב, "איך חשבת שדיבורים קשים וכה נוקבים ישפיעו על נפש בנך לטובה?! היית צריך לדבר אליו בלשון של חיבה ולכבוש את ליבו בגישה הפוכה. לומר לו: ספר זה הוא ספר מאד נפלא, אני עצמי רוצה ללמוד את תוכנו ומחפש לי חברותא, אולי אתה בני אהובי שאני כל כך מעריך תסכים ללמוד אותו יחד אתי?"

ויחזור רבי אלחנן לתלמודו

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה (במדבר ג, א) מלמד שכל המלמד את בן חבריו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (רש"י)

מדי תקופה כאשר המחסור בישיבת ברנוביץ' שבליטא שוב הגיע לשפל ומצב קופת הישיבה היה כובש שיא שלילי חדש, היה הגאון הגדול רבי אלחנן וסרמן צוק"ל - ראש הישיבה הנודע - יוצא לאסוף כספים בלונדון שבאנגליה. בעצם לא היה רבי אלחנן יוצא למסע כי אם כשהמצב היה כבי רע ובעל המכולת ברנוביץ' כבר לא הסכים לספק לחם וחלב בהקפה לתלמידי הישיבה, אך לצערו, הישיבה נקלעה לכזה מצב בכל שנה ושנה מחדש.

באחד המסעות, משאך זה הגיע לעיר הבירה ועוד בטרם הספיק לפרוק את המזוודה בבית האכסניה (אצל משפחת שטרנבוך -

"מיל"

בפרשת השבוע נאמר שבני ישראל חנו במדבר, מרחק 'מיל' מהמשכן. מיל היא מידת אורך ששיעורה 2000 אמות. בשבת אסור ללכת חוץ לתחום, דהיינו יותר משיעור זה.

"מיתת בידי שמים"

בפרשת השבוע נאמר שאיש זר המתקרב למשכן יומת בידי שמים. כמוכן שכל אדם סופו למות בידי שמים לאחר אריכות ימיו, והכוונה שאדם זה יענש למות קודם זמנו, אולם אינו מת ערירי כמו החייב כרת.

"ימה וקדמה"

בלשון תורה נקרא צד מזרח בלשון 'קדם', ואילו צד מערב נקרא 'אחור', וכן נקרא צד מערב בלשון 'ימה' על שם הים שבצד מערב. צד דרום נקרא בלשון 'מיון', על שם שהעומד בפניו למזרח ואחוריו למערב, הרי יד ימינו לצד דרום.

"דגלי מדבר"

בארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו חונים בסדר קבוע וייחודי, כאשר י"ב השבטים מחולקים לארבע מחנות, מחנה אחד לכל צד, בכל מחנה שכנו שלשה שבטים, כשאחד מהשלשה משמש כשבט המרכזי נושא הדגל הראשי של המחנה. בנוסף על דגלו הפרטי של כל שבט, שהיו בגוון אבנו של שבט זה בחושן.

"בת קול"

בפרשת השבוע נאמר שמושה רבינו עמד בפתח אהלי הלווים ובת קול הכריזה כמה אנשים יש באהל זה. הראשונים מבוארים שבת-קול פירושו שלא שומעים את הקול ממש משמים, אלא מתוך הקול הנשמע מן המשמים יוצא קול אחר (הד), וקול זה הנשמע הוא הנקרא בת קול.

"בגדי השרד"

כמה פעמים מוזכר בתורה המושג 'בגדי השרד', אין הכוונה לבגדי הכהונה שלבשו הכהנים, אלא לבגדים מיוחדים המוזכרים בפרשת השבוע בהם כיסו הכהנים את כלי המשכן בעת המסעות.

חבמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

השבורים. שאל העגלון: מי אמר לרב שאני חייב? ענה הרב: כך כתוב בשלחן ערוך ובגמרא! ומנין הם יודעים שאני חייב? - הוסיף העגלון ושאל. השיב לו הרב: כך נאמר בקבלת התורה בסניי שעגלון המתהפך עם הסירים הריהו חייב. כעס העגלון ואמר: בוודאי, התורה ניתנה בחג השבועות, בימות הקיץ, אז בוודאי לא מתהפכים עם עגלה, אבל התורה לא דיברה על ימות החורף כשיש שלג בחוץ...!

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה (ג, א) המלמד את בן חבריו תורה, מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (רש"י)

כשהבחין פעם הגאון רבי אייזל מסלונים זצ"ל באחד המלמדים בעירו, קשה יום וקפדן גדול, שאינו מחנך את התלמידים ברכי נועם, עמד וסילק אותו מתפקידו. בכה המלמד וטען: רבי? מהיכן אתפונס מכאן ולהבא? ענה לו הרב: אתן לך הלוואה מכובדת, ולך לסחור במכירת סוסים! התפלא המלמד ושאל: וכי אני מבין בסוסים?! השיב לו הרב: נו, ובילדים אתה כן מבין?....!

הקולא של בריסק...

והרי הסיפור הבא, לרגל תחילת לימוד חומש במדבר, חומש עם רש"י: טענו פעם המשכילים לרבי חיים מבריסק על כך שהוא מרבה להחמיר ואף פעם אינו מקל. ענה להם רבי חיים כאיוולתם: מדוע אתם אומרים כך? אני מוכן להקל עבורכם 'קולא' גדולה. נפסק בשלחן ערוך שכאשר מעבירים הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ירא-שמים יוסיף וילמד גם את פירוש רש"י. ואני הנני מוכן להתיר ולהקל לכם, שאפילו שאינכם יראי שמים, בכל זאת מותר לכם ללמוד מדי שבוע גם את פירוש רש"י...!

וַיִּדְבֵר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי (א, א)

כאשר אחד המשכילים שר"י טען שהתורה אינה מותאמת ח"ו לדורותינו, ענה לו רבי צבי הירש לוי"ן זצ"ל רבה של ברלין, ושיקף לו את מופרכות טענותיו בסיפור: היה פעם עגלון עם-הארץ שהתהפך יחד עם הסירים שהוביל בדרכים המושלגים. כשתבע העגלון לדין תורה חייב אותו הרב לשלם על הסירים

